

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
MENŲ FAKULTETAS
DAILĖS KATEDRA

Dailės (grafikos) magistrantūros studentė **Simona Bagdonaitė**

„Aktorių klajonės“

“ Wondering of actors”

Magistrinis darbas

Darbo vadovas
Prof.: V.Janulis
Recenzentė
Dėst.: L.Guokė

Šiauliai, 2013

SANTRAUKA

Magistro kūrybinių darbų ciklas atliktas šilkografijos technika. Kolekcijos pavadinimas „Aktorių klajonės“. Faktūrų, linijų, figūros formų ritmikos pagalba buvo kurtos kompozicijos, kuriomis vaizduojamas judėjimas, keliavimas, veiksmas. Spalvos pagalba dėliojamos mintys, perteikiamas nuotaika, diskutuojančios ar teigiančios, verkiančios ir linksmos mintys.

Menas ne tik tapyba, architektūra, poezija, tai ir muzika, spektaklis, performansas, tai neapibrėžtas laikas ir vieta. Spektaklis – tai gyvenimas, tikslas ir saviraiška, žiūrovų stebimas kūrybinis procesas. Šį procesą, spektaklio, aktorių magiją stengiausi atskleisti, įamžinti popieriaus lape. „Aktorių klajonės“ – tai ne vien ėjimas, judėjimas, o tuo pačiu sukuriamas naujas kūrybinis procesas, asmeninis, kuris ne visuomet žiūrovui yra atskleidžiamas. Savo darbų cikle atskleidžiu tam tikrą požiūrį į šių dienų pasimetusią ir nusivylusią, nepilnavertišką kasdienybę, lydimą beprasmybės ir tuštumos jausmo. Egzistuoja socialiniai vaidmenys: turtuoliai, vargšai, kvailiai, juokdariai, ir valdantieji, gražuoliai ir atstumtieji.

Darbe nagrinėju žmonių tarpusavio santykius. Kūrybiniai herojai fiksuoja kasdienes savo atradimus ir emocijų nepastovumą grafikos darbuose tarsi dienoraštyje. Žmonės nešiojančius keletą kaukių vienu metu ir atliekančius keletą vaidmenų, menką išprusimą, nesavarankiškumą, įvairias psichologines ydas, tai iš aplinkos patirtų vaizdinių, emocijų, situacijų rezultatas.

Nagrinėdama socialines, egzistencines problemas, pasitelkus „vaidybą“ ir kompozicijų personažus stengiuosi atskleisti idėją. Kūryba vyksta visur, spektaklio epizodų galime išvysti ir tam tikrose gyvenimiškose atkarpose, trumpuose epizoduose.

SUMMARY

Master thesis of creative work cycle is performed using the screen-printing technique. The title of the collection is “Actors’ Wondering”. With the help of factures, lines and rhythmic of figures and forms, compositions were created which show the movement, wandering and action. With the help of colors, discussing or claiming, crying or joyful thoughts are arranged and mood is conveyed.

Art is not only painting, architecture or poetry. It also covers music, spectacle and performance. It can be described as undefined time and place. Spectacle is a life, aim, expression and creative process that is observed by the audience. I am trying to reveal and indicate this process, spectacle and actors’ magic in a paper sheet. “Actors’ Wondering” is not only the movement but the new creative, personal process that is not always revealed for the audience. In the cycle of my works I discover the certain attitude towards confused and disappointed routine that is accompanied by the feeling of nonsense and emptiness. Certain social roles such as rich and poor people, fools, jokers and beauties exist.

The personal relations are analyzed in my work. Creative heroes capture their discoveries and emotional instability in the graphic works as in their diaries. People wearing different masks and performing different roles, demonstrating low literacy skills, dependency, various psychological problems are the result of images, emotions and situation experienced from the surrounding.

I try to reveal the idea studying social and existential problems, using “acting” and composition of characters. Creations happens in every place and some episodes from a spectacle can be observed in everyday life situations.

TURINYS

SANTRAUKA.....	2
SUMMARY.....	3
ĮVADAS.....	5
POSTMODERNIZMAS.....	8
1. FILOSOFINIŲ KONCEPCIJŲ APŽVALGA.....	9
1.1 „Aktorių klajonės“ kolekcijos koncepcija.....	9
1.2 Temos aktualumas lietuvių menininkų kūryboje.....	10
1.3 Temos aktualumas užsienio menininkų kūryboje.....	10
2. DARBO EIGA.....	12
2.1 Temos paieškos.....	12
2.2 Darbų kolekcijos atlikimo aprašymas.....	13
3. KŪRYBINIŲ DARBŲ CIKLAS „AKTORIŲ KLAJONĖS“.....	19
3.1 Žmonių tarpusavio santykių skirtumai kūrybinių darbų cikle.....	19
3.2 Emocijos, šiuolaikinės visuomenės išgyvenimų atspindys.....	19
BENDRA KOLEKCIJOS APŽVALGA.....	21
IŠVADOS.....	26
BIBLIOGRAFIJA.....	27
PRIEDAI.....	28
1 PRIEDAS Vaizdinė medžiaga, tekstinei medžiagai papildyti.....	29
2 PRIEDAS Eskizai, idėjos paieškos.....	32
3 PRIEDAS Kūrybinio darbo etapai.....	34
4 PRIEDAS Kūrybinių darbų kolekcija „Aktorių klajonės“.....	38
5 PRIEDAS CD.....	44

IVADAS

Spektaklio, performanso ar trumpo aktorinio atlikimo egzistavimo laikas skaičiuojamas nuo pačios žmonijos gyvavimo pradžios. Žmonės kasdien susiduria su meno kūriniais. Mūsų gyvenimas galėtų būti meno kūrinys – emocijos, jausmai, išgyvenimai, prisiminimai, liūdesys ir džiaugsmas, kelionė tikslo link arba kelionė į nežinia kur, pakilimai ir nuosmukiai, tai lyg kiekvieno asmeninis vaidmuo „spektaklis“. „Aktorių klajonės“ – tai etapas tarp sceninio įvaizdžio, vaidybos, išgalvotų veikėjų ir nesu vaidinto natūralumo, nuotaikų kitimo, judėjimo, siekimo kito užsibrėžto kelionės tikslo. Šiuolaikinėje postmodernioje visuomenėje, dažnai išnyksta ribos tarp meno šakų ir žanrų, menas suartėja su socialine aplinka. Vaidyboje kaip ir gyvenime egzistuoja socialiniai vaidmenys.

Meno paskirtis mūsų dabartiniame gyvenime – tobulinti dvasinių vertybių sistemą. Savo darbų cikle atskleidžiu savo tam tikrą požiūrį į šių dienų pasimetusią ir nusivylusią, nepilnavertišką kasdienybę, lydima beprasmybės ir tuštumos jausmo. Žmones nešiojančius keletą kaukių vienu metu ir atliekančius keletą vaidmenų, menką išprusimą, nesavarankiškumą, paleistuvystę, įvairias psichologines ydas. Egzistencinius klausimus galime sutikti gyvenime ir iliuziniame susikurtame pasaulyje. Kūrybinių darbų cikle veikėjai vaizduojami tam tikrais apdarais arba nuogi, pusnuogiai. Rūbai dengia netobulą kūną. Nuogumas, apnuogintos figūros tai lyg metafora šių dienų paklydimų. Vartotojiškoje visuomenėje kūnas tampa vizitine kortele, kuria pristatai pats save. Šiuo atveju nuogas kūnas taip pat gali būti pateikiamas kaip sceninis įvaizdis, gamtinis toks koks yra iš tiesų, gamtiškas, tikras, nesu vaidintas. Šių dienų kasdienybėje „kaukė“ gali simbolizuoti susvetimėjimą, iškreiptą tiesą, iliuziją, scenoje ir gyvenime – atlikti tam tikrą vaidmenį, įkūnyti veikėją. Kūrybiniuose darbuose vaizduojamos kopėčios, ratai gali reikšti kaip siekiamybės simbolis, dar neišsipildžiusius užsibrėžtus tikslus. Muzikos instrumentų panaudojimas vaizduoja, kad išvengti ir apskritai izoliuotis nuo garso neįmanoma. Šiuolaikinė visuomenė gyvena triukšmo pasaulyje, tai didmiesčio garsinė tikrovė. Tačiau vaizduojama gitara, saksofonas gali reikšti, kad garsas gali būti ne vien triukšmas, tai kūrybinis procesas, kuris subtiliai papildo vienas kitą vaizdu ir garsu. Arklio vaizdas kompozicijose traktuojamas kaip gyvūno naudojimas savo reikmėms atliekant sunkius darbus ar kaip keliavimo simbolis.

Spektaklyje, vaidyboje kaip ir gyvenime egzistuoja socialiniai vaidmenys, turtuoliai ir vargšai, juokdariai, kvailiai ir valdantieji. Veidrodiniu atspindžiu atspindi: žmonių egzistavimą, kasdienybę ar priešingai nekasdienišką situacijas, įvykius, jausmus. Šiuolaikinio postmodernistinio meno pasaulyje vis labiau ryškėja socialinėje atskirtyje atstumtojo, keistuolio personažas, jo būties problema visuomenėje. Daugeliui meno kūrėjų tokių personažų gyvenimo būdas tampa įkvėpimo šaltiniu kūrybai. „Labai įdomiu faktu tampa neįgalus, asocialus ar psichiškai

nesveiko žmogaus elgesys, nes tas žmogus tarytum „vaidina ypatingą spektaklį“ visuomenėje reikalaujamas išskirtinio dėmesio ar ignoruojamas aplinką. <...> Šiuolaikiniam menui yra visai normalu šokiruoti, elgtis taip, kaip elgiasi lyg ne viso proto žmogus.“¹ Perkratomi santykių skirtumai tarp valdingos moters ir bevalio vyro ir atvirakščiai, tarp griežto ūmaus charakterio vyro ir nuolankios žmonos. Moters formų, spalvų, ryškių dėmių ir kitų detalių visuma darbuose virsta į tam tikrą ženklų kalbą, kuri gali būti suvokta kaip visuomenės išraiška: vertybių nykimą, susvetimėjimą, egocentriškumą. Tai santykis su kintančia erdve, byrančia ir krintančia prie kurios prisitaiko veikėjai iliustruodami tam tikrą būseną: šventę, cirką, pasirodymą, gyvenimo užkulisius, slapčiausius norus, baimes, pasileidimus, gyvenimą vienas kito naudai, siekiant malonumo ar egoistinių paskatų lydymas.

Nagrinėjama problema: darbe nagrinėju žmonių tarpusavio santykius. Savęs nesutapatindama vaizduoju herojus kasdien fiksuojančius savo atradimus ir nuotaikas grafikos darbuose tarsi dienoraštyje. Nagrinėdama egzistencines, socialines problemas, pasitelkus „vaidybą“ ir kompozicijų personažus stengiuosi atskleisti idėją.

Darbo aktualumas: kūrybinius darbus atlieku šilkografijos technika. Savo grafiką priskirčiau prie postmodernistinės meno krypties. Pateikdama savo kūrybinių darbų kolekciją, norėjau papasakoti žmogaus vidinių būsenų, išgyvenimų istoriją. Siekiu, kad darbai vieni kitus papildytų, galbūt pataisytų juos, o gal ir paprieštarautų vienas kitam, iliustruodami realias žmogaus kintančias emocijas, netikėtus įvykius, istorijas.

Darbo objektas – dvylikos darbų kolekcija atlikta šilkografijos technika.

Darbo tikslai: paanalizuoti Lietuvos bei pasaulio dailininkų kūrybą. Vizualizuoti ir išanalizuoti „Aktorių klajonės“ kūrybinių darbų kolekciją pasitelkiant filosofinę, meninę literatūrą bei interpretavimo metodiką.

Uždaviniai:

- koncepcijos formavimas, pagrįstas filosofiniais, socialiniais aspektais.
- eskizavimas, maketavimas (pasitelkiant kompiuterines programas)
- vieningos stilistikos formavimas kolekcijos darbuose.
- Remiantis darbų kolekcija išsamiai pagrįsti bendrą kolekcijos idėją ir pateikti jos kūrinių analizę.

¹UOGINTAS, Arūnas. Keistuolio fenomenas šiuolaikiniame mene. Šiauliai. Šiaulių universiteto leidykla, 2009, p. 8¹

Tyrimo objektas: egzistencinius klausimus galime sutikti gyvenime ir iliuziniame susikurtame pasaulyje. Vaidyboje kaip ir gyvenime egzistuoja socialiniai vaidmenys, turtuoliai, vargšai, kvailiai, juokdariai ir valdantieji, gražuoliai ir atstumtieji. Savo darbų cikle atskleidžiu savo tam tikrą požiūrį į šių dienų pasimetusią ir nusivylusią, nepilnavertišką kasdienybę, lydimą beprasmybės ir tuštumos jausmo.

Tyrimo šaltiniai: grafikos kūrinių analizė, mokslinė literatūra, meno leidiniai.

POSTMODERNIZMAS

Kultūrai ir menui tapus produkcija, įsitraukus į vartojimo ciklus, nebeteko reikšmės modernizmo laikais įtvirtintas kūrėjo bei individualaus kūrybinio akto statusas, o naujumą, esmingumą, unikalumą pakeitė kitoniškumas, neįprastumas. Modernistinio meno ideologija vertė kiekvieną menininką „išreikšti save“, kurti savo unikalų stilių ar formą. Įsivyraujant ženklų kombinatorikai nebetenka prasmės ieškoti unikalios stiliaus.

„Šio termino kilmės istorija pernelyg išsišakojusi ir prieštaringa. Tuo visos diskusijos ir baigiasi – grįžtama į jos pradžią, galimų apibrėžimų įvairovę ir ši sąvoka praranda bet kokią aktualų veiksmingumą konkrečioje situacijoje.“²

Remiuosi modernizmo, bei postmodernizmo idėjomis ir teiginiais. „Anksčiau vyravusią dailininkų orientaciją „žmogus – visuomenė“ ir žmogus – gamta“ nustelbė orientacija žmogus – žmogus“. „IX dešimtmetyje įsivyravo silpno, neveiklaus, fiziškai netobulo žmogaus paveikslas. Šis netobulus kūnas tampa dvasinio gyvenimo išraiška. Žiūrovas verčiamas gailėtis paveiksle pavaizduoto žmogaus, kentėti kartu su juo ir už jį.“³ „Postmodernizmas – tai kultūros tendencija, dabartinio dvasinio gyvenimo orientacija, atspindinti fundamentalų idėjų ir tikėjimų krizę.“⁴ Mano kūrybinių darbų kolekcijoje galima teigti egzistuoja žmogus, žmonių tarpusavio santykiai, emocijos, todėl nesistengiu pagražinti, išbaigti, veikėjų fizinę išvaizdą ar emocijas būsenas. Postmodernizme įsigali karnavalo stilius, jis sujungia ironiją, neapibrėžtumą, kas būdinga ir mano kūrybiniuose darbuose. Stengiausi žiūrovą sudominti aplinka, kūrybinio darbo visuma, o nepabrėžti ir atkreipti dėmesį į vieną objektą. Objekto savybės (forma, apimtis faktūra, spalva) savaime pačios nėra svarbios. Jos reikšmingos tiek, kiek pasitelkiant jomis išreiškiama psichinė tikrovė, kuriai būdinga nuolatinė tėkmė, kitimas, judėjimas. Menas labai slidus reikalas. Čia galima nuslysti į visišką kičą arba atrasti naujų, originalių, galbūt paprastų, bet reikšmingų sprendimų, kurie kūrybą daro savitą ir šiuolaikišką.

„Gilesnė Vakarų kultūros analizė verčia pripažinti, jog XX amžius daugiausia tėra esminių XIX a. pakitimų tąsa. Postmodernistinis laikotarpis šiuo atveju gali būti įdomus ir kaip postšvietiminės epochos dvasinės situacijos išraiška, švietimo epochos mitų dekonstravimo tąsa, į postrenesansinį skepticizmą panaši savimi nusivylusios kultūros būseną.“⁵

KINČINAITIS, Virginijus. Interpretacijos, postmodernizmas, vizualinė kultūra, dailė. Šiauliai.2001, p.7²

MENO ISTORIJOS SKAITINIAI. XIXa. Dailė, modernizmas, postmodernizmas. 1998,p. 148³

GARŠAITĖ, R. Postmodernizmas. Akademija, 2009, p. 4⁴

KINČINAITIS, Virginijus. Interpretacijos, postmodernizmas, vizualinė kultūra, dailė. Šiauliai.2001, p. 76⁵

Mene šiais laikais toleruojama viskas: romantinis polėkis, meistrystė ir visiškas negabumas, kičas, cinizmas, mėginimas šokiruoti ir intelektualumas. Modernizmas ir postmodernizmas išreiškia idėjų krizės epochas, laiką kai keičiasi vertybės, nuostatos, gyvenimo būdas. Kartais tikrovė nebėra tikrovė, realybė tampa imituojamos tikrovės gaminys. Grafika man tapo viena iš nedaugelio tikroviškumo apraiškų. Kūrybinių darbų kolekciijoje „Aktorių klajonės“ gyvuoja spektaklis, spektaklis – gyvenimas, o gyvenimas kaip spektaklis.

1. FILOSOFINIŲ KONCEPCIJŲ APŽVALGA

1.1 „Aktorių klajonės“ kolekcijos koncepcija

Spektaklis, vaidyba, aktorystė – mįslė, paslaptis. Jis išreiškia žmogaus esmę, charakterių kovą, jausmų prigimtį, silpnybes ir ydas, psichologinius sutrikimus, santykių skirtumus, jų bendrumą. Menininko kūrybos rezultatas rodo jo pasaulio supratimą, remiasi jo vertybėmis, nesvarbu dailininkas ar aktorius, kūrinys turi atskleisti paties susikurtą idėją, atspindėti socialines, kultūrinės ar egzistencines problemas.

Kūrybinių darbų kolekciijoje naudojama daug metaforų: kaukės, vėliava, kopėčios, ratai, virvė ir kiti turintys vienokią ar kitokią reikšmę. Vaizduojami kopėčių, ratų elementai perteikia judėjimą, siekimą, ėjimą tikslo link, kopimą į aukštesnį egzistencinį lygį, arba vaizduojamas kaip darbo įrankis vienokio ar kitokio užmojo įgyvendinimui. Personažų kaukės, gali vaizduoti dviveidiškumą, ar atlikti tam tikra vaidmenį. Virvė, tinklas – kaip prisirišimo, gaudymo įrankis, arba prisirišimo metafora, prie vienokių ar kitokių gyvenimiškų situacijų, emocinių veikėjų tarpusavio jausmų, arba kaip jų priklausomybės forma, visapusiškas jausminis savinimasis kito žmogaus su tikslu užvaldyti protą ir kūną. Vėliava – tai simbolis, ženklas ar signalas, reiškiantis, artėjančią nelaimę, pergalę ar triumfą. Tikrovė sąmoningai deformuojama, pakeičiama simboliais, metaforomis, čia kuriamam nauja meninė realybė. Kūrybinių darbų kompozicijos lyg „mikrokosmosas“ daugiaprasmiškas, sluoksniuotas pasaulis turintis savo išorinę ir vidinę formą.

Faktūriniai sprendimai žymi erdvę, vietą, traktuojamas jau pažinų pasaulį, bendrą žmogaus ir aplinkos judėjimą, bei jo pakitimus. Perteikiamas kompozicijos centras, jos personažai, einantys, traukiantys, nešantys, jojantys, besišaipantys, kiekvienas atliekantis savo vaidmenį, gyvenime ir teatre.

Kūrybiniame darbų cikle eiliškumo nėra, kiekviena scena atspindi skirtingą mintį, išgyvenimą, sukurdamą vientisą istoriją. Būdinga ironija, sarkazmas, paradoksai, vilčių iliuziškumas, žmogaus bejėgiškumas, absurdo jausmas. Kompozicijų spalvinis sprendimas atskleidžia nuotaiką, jausmus. Vienas kitą papildantys žemiški, nerėkiantys ir nepataikaujantys atspalviai, išlaikantys bendrą spalvinį kompozicinį sprendimą.

Baigiamojo darbo koncepcija – paremta laisva kūryba, mus supančios aplinkos įvykių analizė, bei asmeninė savianalizė. Kompozicijos nesutelpa į apibrėžtas formas: jos laisvos, kintančios, krįtančios, byrančios ir vėl susiburiančios į vieną visumą. Gyvenimišką judėjimą, mus supančios aplinkos nepastovumą stengiausi perteikti kūrybiniuose darbuose.

1.2 Temos aktualumas lietuvių menininkų kūryboje

Kurdama kolekciją „Aktorių klajonės“ rėmiausi žymių užsienio ir lietuvių dailininkų kūryba. Kūriniam būdingi iracionalūs įvaizdžiai, fantastinės vizijos, sapnų reginiai. Ryškiausią įtaką mano „šilkografiniame suvokime“ padarė bene pagrindinis šilkografijos meistras M. P. Vilutis. „<...> keista figūra lietuvių dailėje. Keista kaip ir jo personažai. Atsukę stebėtojai savitus manieringus profilius, pastarieji leidžia žiūrėti į savo *pittura metafisica* primenantį teatrališką vyksmą, bet nesuteikia teisės jame dalyvauti.“⁶ Dailininko paveikslus negali vertinti paviršutiniškai. Juose kaip ir mano darbuose reikia ieškoti prasmų. [PRIEDAI pav. 1;2;3] Figūros statiškos, dažniausiai pasuktos profiliu, monumentalios, ironiškos, agresiją spinduliuojančios, vienišos, jaučiama liūdnoka ironija. Ankstesnėje kūryboje dominavo grubios linijos ir masyvios dėmės, jos suformuodavo veikėjus grubius, pasišiaušusius, šiurkščius, agresyvius. Vėliau linijos darėsi vis grakštesnės, figūras užliejo spalvos.

Be M. P. Vilučio mano kūrybai nemažą įtaką padarė E. Juchnevičius, grafiko darbuose juodai balti estampai, kuriuose neretai santykius aiškina vyras ir moteris. [PRIEDAI pav. 4;5] Nors kūryboje pagrinde dominuoja juoda ir balta spalvos, taip pat neišvengiama satyrinio humoro, grotesko.

Nors M. P. Vilučio kūryboje dažniausiai egzistuoja spalvinis fonas, tačiau savo kūrybiniuose darbuose fono nenaudojau, kompozicijos laisvos, neapibrėžtos, bet herojai artimi, kalbantys apie išorinę aplinkos agresiją, vidinę tuštumą. E. Juchnevičiaus kūryboje egzistuoja satyriniai veikėjai, kaukės, teatrališkas įvaizdis, vyro ir moters santykių skirtumas, kuris yra artimas mano kūrybai.

1.3 Temos aktualumas užsienio menininkų kūryboje

Veikėjai - išjuokiantys įvairias silpnybes, menką išprusimą, įvairias psichologines žmonių ydas, kitus egzistencinius klausimus, bei tarpusavio santykius, linkusius į tragizmą, kuri maskuoja juoko ir beprotybės kaukė. „<...> pirmieji keistuoliai, pasirodantys XVIIa. graviūrose: Arlekinas, Pulčinelas, Pedrolinas ir kt. Nuo XVIa. Vidurio iki XVIIa. aktorių trupės keliavo po visą Europą – Italiją, Prancūziją, Vokietiją, Ispaniją. Galbūt dėl šių teatro klajūnų įtakos Vokietijoje atsirado būdingas farso personažas Kvailys, su varpeliais papuošta kepure.“⁷

ŠIUOLAIKINIAI LIETUVOS DAINININKAI. Mikalojus Povilas Vilutis. Artseria, p.4⁶

UOGINTAS, Arūnas. Keistuolio fenomenas šiuolaikiniame mene. Šiauliai. Šiaulių universiteto leidykla, 2009, p.7

Flamandų dailininko J. Boscho (1450 – 1516) tapybos darbuose yra daug kompozicijų kuriuose egzistuoja: elgetos, juokdariai, tai puikiai atspindi jo tapybos darbas „Kvailių laivas“, „Rojus ir pragaras“.[PRIEDAI pav.6;9] „ Jis labai išgarsėjo šiurpulingas blogio jėgas vaizduojančiais paveikslais <...> vaizduoja kaip blogis užkariauja pasaulį <...> prieš mus atsiveria pragaro regėjimas; čia siaubai tarsi auga vienas iš kito, liepsnoja ugnis, baisūs visokiausių rūšių siaubūnai – pusiau gyvuliai, pusiau žmonės, sulipdyti krūvon su mašinomis, per amžius baudžia, kankina ir vargina nelaimingas nusidėjusias sielas“⁸ Vienas pirmųjų asocialius atstumtuosius tapė flamandų dailininkas Andriaenas Brouweris (1605-163) [PRIEDAI pav.7] Nedidelio formato tapybos arbuose vaizduojami, šaukiantys, rėkiantys, besijuokiantys, asocialūs, girtuokliaujantys veikėjai.

Nemažą kūrybinę įtaką padarė Francisko Gojos (F. Goya 1746 – 1828) garsaus ispano grafikos kūriniai. 1799m. išleido aštuoniasdešimties graviūrų seriją, pavadinimu „Kapričiai“. „<...> jis sukūrė daugybę graviūrų <...> nuostabiausia, kad F. Gojos graviūros nėra kokios nors žinomos temos – evangelinės, istorinės ar buitinės – iliustracijos. Dauguma jų yra fantastiškos vizijos – jose pasirodo raganos ar šiurpūs vaiduokliai. Kai kurios jų sumanytos kaip Ispanijoje siaučiančių kvailybės, reakcijos, žiaurumo ir spaudos jėgų kaltinimai, kitose dailininkas, matyt įkūnija savo košmarus.“⁹ Emocijas ir baimę labiau vaizduodavo ne veido mimika, o gestais. Egzistuoja ironija, satyrinis humoras, raganos, velniai, juokdariai, pabaisos, mistiniai veikėjai. [PRIEDAI pav. 8, 10]

Taigi galima teigti, kad mano paveikslų filosofijai pagrindus davė šių užsienio menininkų kūryba. Šiuolaikiniame mene vaizduoti galima viską, nėra apibrėžtų rėmų kuriuose turėtų įtilpti dailininkas ir jo kuriamas herojus. Mano kūrybinėje darbų kolekcijoje vyrauja dekoratyvumas, J. Boscho kūriniuose jaučiama erdvė, F. Gojos graviūrose jaučiamas gylis, šešėliai, tonai. Skirtingi meniniai sprendimo būdai, tačiau groteskas vyrauja šių menininkų darbuose. Kūrybiniame darbų cikle taip pat egzistuoja visokiausių rūšių siaubūnai, įvairios vizijos ar realios kasdienybės pašėpimas.

GOMBRICH, E. H. Meno istorija. Vilnius. Alma littera, 1997,p. 359⁸

GOMBRICH, E. H. Meno istorija. Vilnius. Alma littera, 1997,p. 488⁹

2. DARBO EIGA

2.1 Temos paieškos

Kūrybinių darbų ciklą sudaro šilkografijos technika atlikti darbai pavadinimu „Aktorių klajonės“. Idėją perteikia, pasakoja personažai, kiekvienas kompozicijose atlikdamas skirtingos reikšmės vaidmenis: muzikanto, aktoriaus, darbininko, mylimojo arba atstumtojo, kartais išvis lieka nuošalyje. Kasdieniai įvykiai tampa vaidyba, veikėjas sąmoningai gali paslėpti savo tapatybę, pristatyti save tokį koks jis nori būti, o ne tokį koku jis yra realioje aplinkoje. Personažų dialogas ar monologas išreikštas vaizdiniais. Tam tikras mitas apie gyvenimo prasmes. Tai moters gyvenimo vaidmenys, kuri pasiduoda lengvam įvykių srautui, kitimui linksmybėms, kuriose slypi kažkas nykaus. Pajaučiamas jų vidinių būsenų kitimas, prievartos jausmas, tuštuma, vienatvė. Techninėje visuomenėje gyvenantis žmogus nėra linksmas ir negali būti laimingas jau vien dėl to, kad neturi laisvalaikio arba jį išnaudoja netinkamai, niekšybėms, girtuokliavimui ar paklydimams. Aktoriai žaidžiantys gyvenimą gali įpinti eilę kitų veikėjų, šiuo atveju tai moterys, kurios sudarė mano gyvenimo aplinką. Nusivylusios, siekiančios, ieškančios, besiplaikstančios, sielvartą kenčiančios ar pašėlusiai besilinksminančios, galinčios būti patrauklios arba atstumiančios. Cirko artistai – akrobatų, klounų, šokėjų, muzikantų, netgi gyvūnai papildo kompozicijas.

Šiuolaikiniame mene moters kūnas tampa menine priemone, neretai juo piktnaudžiaujama. Įprastinės jo funkcijos pateikiamos kaip meno vertybė ir fiksuojamos fotografijos, tapybos, grafikos, videofilmo priemonėmis. Savo darbuose ieškau disonansų vietoj išpuoselėtų moterų kūnų, kūno formų, pateikiu negražias, netinkamas, masinei publikai nepriimtinas išvaizdos moteris. Nuo viduramžių vaizduojamajame mene pastebimas ypač stiprus siekis pabrėžti „gerą“ ir „blogą“ moterį atskleisti jos dorybę ir esminę nuodėmę. Dailės istorijoje yra daug kūrinių, kuriuose ryškėja sąmoninga ar nesąmoninga pastanga matyti pasyvią, suvaldytą ir malonią akiai moterį. Menininkai aktyviai kūrė stereotipus ir vizualinius lyčių vaidmenis, kurie egzistuoja ir šiuolaikinėje kultūroje.

Įkvėpimą sukelia įvairios išorinės (įspūdžiai, įvykiai, susitikimai) ir vidinės priežastys (dvasiniai išgyvenimai). Kūrybinė raiška priklausomai nuo laikotarpio skiriasi, bet taip pat turi įtakos šiandieniniame kultūriniame ar kasdieniniame gyvenime. Viskas turi sąsajų. Žmogaus mąstysena ir aplinkos suvokimas susideda iš dviejų dalių: savo ir kitų vertinimo. Gyvenant šiuolaikinėje visuomenėje visi skuba, lekia, informacinėse priemonėse matome susvetimėjimą, smurtą. Vietinis egoizmas inspiruoja gyvenimo tragedijos atsiradimą. Mano sukurti personažai vaidina realų gyvenimą, kuriame gali būti persipynę komedijos, dramos, satyrinio humoro, tragikomedijos elementai.

Grafikos darbų ciklui pasirinkau šilkografijos techniką. Studijų metu gilinausi į šią techniką tikslingai ruošdama eskizus, plėtojant tematiką, kūrėu kompozicijas. Idėjos užuominos atsirado nuo šilkografijos technika atliktų kūrinių pirmaisiais magistro studijų metais šį ciklą

pavadinau „Karnavalas“. Kompozicinis sprendimas, plastinė išraiška, personažai turi seką tolimesniuose darbuose. [PRIEDAI pav.11;12;13;14]

Kompozicinės detalės, ratai, kopėčios išlieka ir tolimesniuose darbuose, papildant įvairesnėmis formomis. Pajutusi, kad nedidelio formato popierius man per ankštas žaidimų laukas, nusprendžiau padidinti formatą – popieriaus matmenis iki 70 – 100cm, laisvesniems ir platesniems kūrybiniam ieškojimams, prieita prie laisvesnio kompozicinio sprendimo, neturinčio apibrėžtos formos. Tvirtai žinojau, kad tęsiu tai ką buvau pradėjusi magistro studijų pirmaisiais metais – šilkografijos technika atliktas laisvas kompozicijas. Magistro kūrybinių darbų kolekcijoje personažai įgyja apibrėžtą formą, kūną, rūbus, išraišką, charakterį. Gyvūno formos panaudojimas, paukščio siluetas. Darbus papildė faktūrinės detalės, dėmės, taip pat neapibrėžtos, laisvos formos, žyminčios erdvę, vietą ir laiką, emocinę išraišką, kurios suteikia kompozicijoms ribą tarp realybės ir nebūties. Pradėjo formotis individuali stilstika, plastinė kalba. Persipynusios žmogaus figūros, atskleidžia bendrą gyvenimą, bendrus tikslus arba sugyvenimą vienas kito naudai, siekiant malonumo.

Faktūriniai sprendimai, įkalnės nuokalnės, veikėjų judėjimas jomis gali būti traktuojamas kaip moralinis pakilimas arba nuosmukis žemyn. Nuosmukio suvokimas sukuria galimybes siekti pakilimų. Todėl kompoziciniai sprendimai yra skirtingi. [PRIEDAI pav.37;39]

Kiekvienas iš mūsų nesame sutverti vientisam judėjimui, kiekvienas turime įkalnes ir nuokalnes, turime individualų suvokimą apie „šviesą ir tamsą“. Religinių suvokimų plotmėje šviesa suvokiama kaip aukštesnė egzistavimo galimybė, o tamsa kaip žemesnė. Kūrybiniuose darbuose renkantis šviesos ir tamsos formas sprendžiau personažų kompozicines vietas. Todėl kūrybinių darbų veikėjai turi dvejopus pasirinkimus ir išreiškia skirtingas emocines būsenas. Kasdieniai gyvenimo įvykiai tampa vaidyba, akrobatų, klounų, muzikantų dialogas išreikštas vaizdiniais.

2.2 Kūrybinių darbų kolekcijos atlikimo aprašymas

Magistro kūrybinį darbą sudaro dvylikos darbų kolekcija pavadinimu „Aktorių klajonės“. Pagrindinis darbas vyko atskirų faktūrų kūrimu, tušu, grafitu, veikėjų piešimo, eskizavimo, jų įvaizdžio, emocijų, charakteristikos ieškojimo. Apranga ganėtinai iššaukianti, vaizduojanti sceninį, nekasdienišką įvaizdį. Moteris dėvi minimaliai pridengiančius rūbus, atvira krūtine, nuogomis šlaunimis, gali simbolizuoti moralės nebuvimą, moteris lengvai pasiduodanti gyvenimiškų įvykių srautui. Tokia moteris gali egzistuoti ir gyvenime ir teatre atliekanti susikurtą vaidmenį.

Pradėjus analizuoti kūrybinius darbus kilo įvairių minčių ir kolekcijos pavadinimų. Suformuluoti darbo temą, problematiką ir kryptį įtaką darė stebint ir analizuojant šiandieninį

gyvenimą, aplinką, judėjimą. Menką išprusimą, nesavarankiškumą, įvairias psichologines žmonių ydas, racionalaus mastymo nykimą, kuri pritaikiau savo darbuose ir veikėjų charakteristikoje.

[PRIEDAI pav.15]

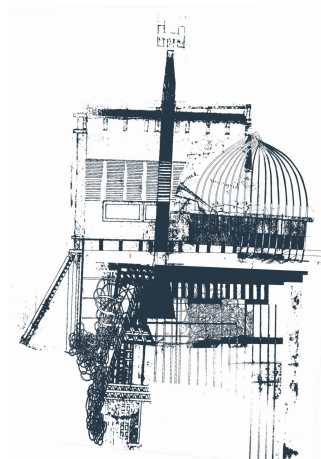

[PRIEDAI pav.16]

Faktūrų ieškojimas, jų atlikimas, grafitu, tušu ar fotografavimas, spalvinis ieškojimas. Faktūros kartais kompozicijoms suteikia darbams ribą tarp realybės ir nebūties, skiria erdves, kartais faktūros tampa uždanga, širma, trapios, perregimos, pridengiančios veikėjus, sukurdamos vaidinimo pasiruošimui ar trumpam pasirodymui atmosferą. Kūrybiniuose darbuose spalva neakcentuojama, dominuoja keletas spalvų, jų atspalvių, papildantys vienas kitą sukurdamos vientisą visumą jos žingsniuoja per darbus vienodos, giminiškos ir kartu juos susieja. Kartais faktūrose galime išvelgti architektūros užuomazgų, reiškiančių veikėjų egzistavimo, vaidybos, žaidimų erdvę. Architektūros nuolaužos, nuotrupos, išbyrėjusios detalės reiškia egzistencinės erdvės nepastovumą, jos kitimą. Šios užuominos simbolizuoja sugriuvusios cirko erdvę, teatro sceną, kurioje vyko pasirodymai, ar gal būt beįvykstančių spektaklių vieta. Veikėju nuolatinį judėjimą iš vienos vietos į kitą, kito užsibrėžto tikslo link.

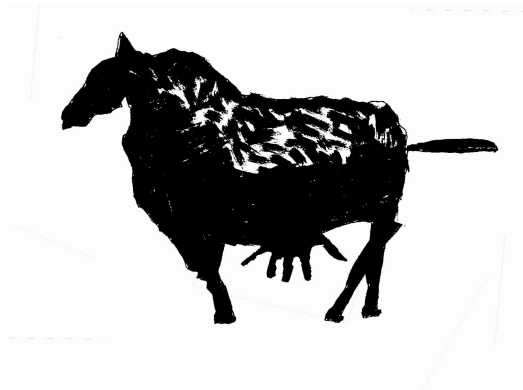
[PRIEDAI pav.17]

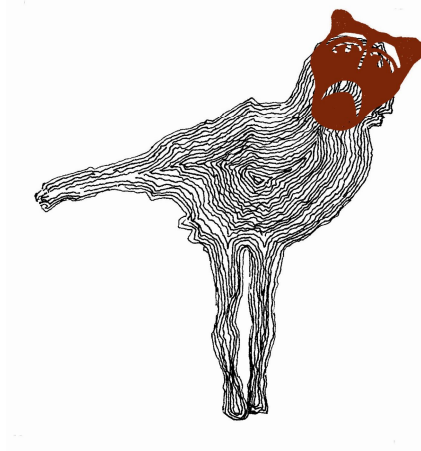
[PRIEDAI pav.18]

Mitinėje tautosakoje kumelė ar žirgas yra stebuklingi. Jie esą apdovanoti nepaprastu protu, numatantys ateitį, darantys stebuklus, žmonėms padedantys atlikti neįveikiamus žygius, mokantys kalbėti. Lietuvoje visais metų laikais arklys atlikdavo įvairius ūkio darbus: arė žemę, valė derlių, kūrė, žiemą vežė rąstus statyboms, malkas. Tai rodo stiprų ryšį tarp žmogaus ir arklio. Pasak egzistencialistų, žmogus atsiskyrimas nuo gamtos, gyvūnijos yra jau seniai akcentuojamas. Didėjantis gyvenimo tempas, karjeros siekiamybė, laiko stoka, verčia žmones vis dažniau patirti stresą, pasinerti į savo pačių problemas, bei pamiršti savo tikrąją prigimtį, tikrąsias prigimtines vertybes. Arklio vaizdavimas kūrybiniuose darbuose taip pat gali egzistuoti kaip žmogaus pagalbininkas arba atlikti tam tikrą vaidmenį spektaklyje. Nešantis ar tempiantis vežimėlį pilną besilinksminančių veikėjų.

Paukščio vaizdavimas kūrybiniuose darbuose, dažnai dėvintis kvailio kaukę. Mistinis, paslaptingas veikėjas iliustruojantis, pašiepiantis šiuolaikinio žmogaus elgseną, būseną. Pusiau žmogus, pusiau paukštis. Besimaskuojantis kaukėmis, slėpdamas savo asmenybę ar blogąsias ydas bandydamas įkūnyti išsivaizduojamą personą.

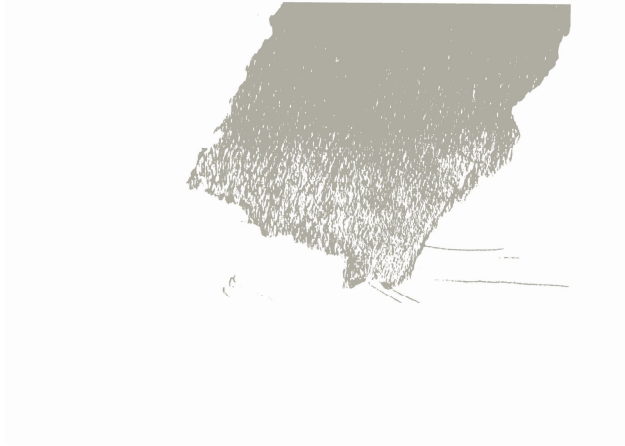

[PRIEDAI pav. 19]

[PRIEDAI pav.20]

Kompozicijas sudaro nuo šešių ir daugiau spalvinių, sluoksnių. Kiekvienam sluoksniui parenkami keli skirtingi koloritai, todėl kiekviena kompozicija turi keletą spalvinių variantų, dažniausiai šiltų ir šaltų tonų spalviniai sprendimai. Pirmajame sluoksnyje dažniausiai buvo atspaudžiamos faktūros, plokštumos, kaip kompozicijos atsvaros taškas. Kuriamos piešiant grafitu, liejamos tušu, vėliau nuskanuojamos ir atspausdinamos plėvėje.

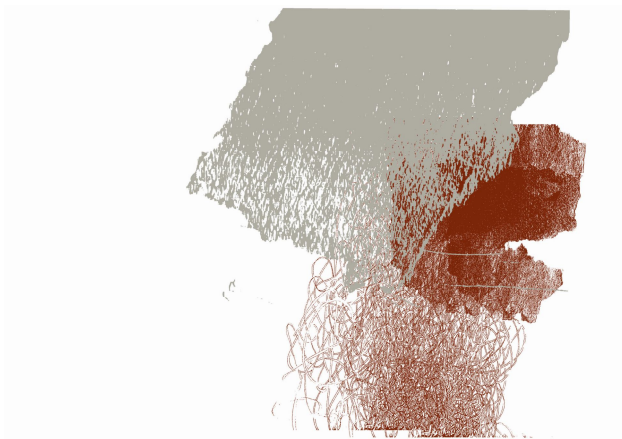

[PRIEDAI pav. 21]

[PRIEDAI pav. 22]

Antrasis sluoksnis papildomas faktūromis ir spalvomis, priešingai nei keturioliktame ir penkioliktame paveikslėlyje faktūros lengvos, trapios, perregimos, kitose kompozicijose faktūros ir spalvinės dėmės gali tapti sunkesnėmis ir grubesnėmis. Tai lyg karkasas kitoms kompozicijų detalėms, figūroms.

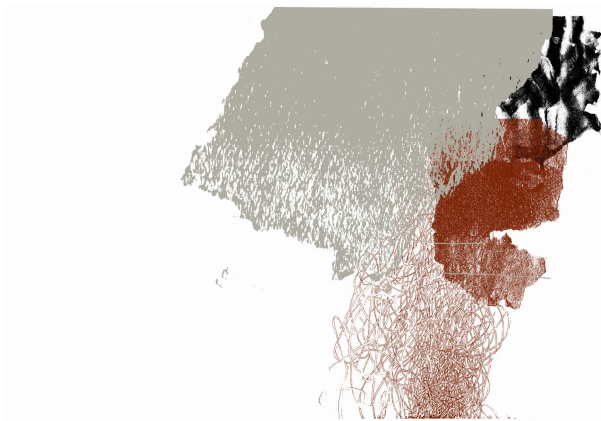

[PRIEDAI pav. 23]

[PRIEDAI pav. 24]

Tolimesniuose kompozicijų faktūriniuose sluoksniuose atsiranda tamsesnė spalva, dažniausiai juoda, tamsiai mėlyna, ruda, suteikdama kompozicijoms svorio ir erdvės jausmą. Atsiranda juodi figūrų siluetai. Neretai kompoziciją sukurdavau vienu kartu, tačiau neretai tų darbų koloritas pakisdavo, kol atrasdavau tinkamą spalvą ar atspalvį. Figūras atspausdavau skirtingais atspalviais, ieškodama skirtingų, įvairesnių spalvinių sprendimų, taip papildydama kompozicijas dar keliais sluoksniais. Taip nutiko todėl, kad visas atlikimo procesas yra iš anksto nekonstruojamas, neplanuojamas. Galutinis variantas [PRIEDAI pav. 39]

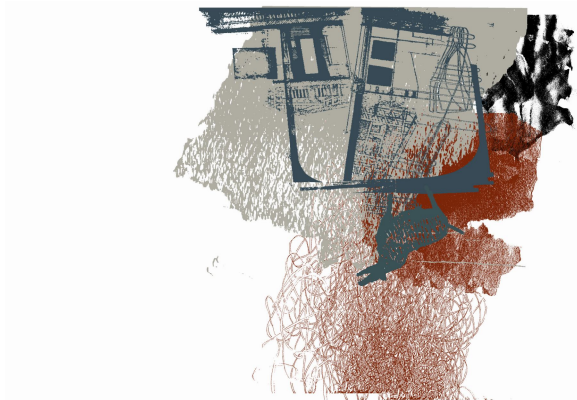

[PRIEDAI pav. 25]

[PRIEDAI pav. 26]

Ketvirtajame, penktajame sluoksnyje ryškėja kompozicijų smulkesnės detalės (vėliavos, kopėčios, ratai, virvės) architektūriniai elementai, veikėjų apranga, muzikiniai instrumentai, gyvūno atsiradimas, kartais vaizduojamas aukštyn kojomis, įsikūręs ant stogo, arba narvelyje kaip belaisvis.

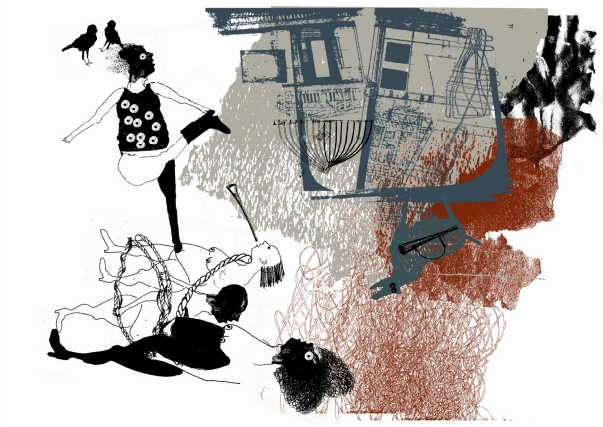

[PRIEDAI pav. 27]

[PRIEDAI pav. 28]

Kitu etapu vystydama paveikslus praturtinau kūrinis spalvomis, pridėjau daugiau elementų, kai kurios detalės apsigyveno baltoje, švarioje erdvėje, kitos papildė faktūromis sukurtas plokštumas. Išryškėja skirtingi kompozicijų sprendimai. Priešingai (pav. 29) kompozicijoje veikėjai pasaulį regi aukštyn kojomis.

[PRIEDAI pav. 29]

[PRIEDAI pav. 30]

Paskutiniajame etape liko sudėlioti akcentus, smulkias stilistines aprangos, veikėjų charakteristikos detales. Kai visi darbai buvo atlikti ir kompoziciškai sutvarkyti, liko atrinkti eksponuojama kūrybinių darbų kolekciją.

[PRIEDAI pav. 31]

[PRIEDAI pav. 32]

3. KŪRYBINIŲ DARBŲ CIKLAS „AKTORIŲ KLAJONĖS“

3.1 Žmonių tarpusavio santykių skirtumai kūrybinių darbų cikle.

Groteskas žinomas ir antikiniame pasaulyje. Antikiniame spektaklyje vaidinti galėjo tik vyrai, negalėjo būti demonstruojamos smurto, bei žiaurios scenos, o šiuolaikiniame spektaklyje, performanse, akcijoje vaidinti, vaizduoti galima viską, nėra apibrėžtų rėmų, kuriuose turi įtilpti atlikėjas, taip pat ir dailėje. Graikijoje grožis buvo liaupsinamas ir puoselėjamas, tačiau šiais laikais sutinkama daug nihilizmo ir vartotojiškumo, kaip pavyzdys šiais laikais dažnai demonstruojamas moters kūnas kaip prekė. Menininkai aktyviai kūrė stereotipus ir vizualinius lyčių vaidmenis, kurie egzistuoja ir šiuolaikinėje kultūroje.

Dažnai šių dienų visuomenėje žmonės tepažįsta tik fizinę meilės pusę, imituoja esą laimingi, pamiršdami individualius vidinius pranašumus. Godumą, geismą labiausiai atskleidžia lyčių meilė: mylintys siekia valdyti, užkariauti sielą ir kūną su tikslu turėti kaip savo nuosavybę. Dvasinė meilės pusė, manipuliaciją jausmais dažnai išmaniai naudojama moterų, siekiant sustiprinti savo valdžią. Įsimylėjęliai nevengia vienas iš kito pasijuokti, pasityčioti, kartais pasijuokti iš savęs paties, taip lengviau iškenčiama apgavystė, melagystė. Neįsisavinę pamokos veikėjai vėl viską bando iš naujo lyg užburtame rate, baigtis dažniausia būna ta pati. Todėl herojų išvaizda šiurkšti, grubi, kartais agresyvi. Jei tarpusavio santykiuose pakaktų vien dorybingų poelgiu ir geranoriškų siekių viskas būtų labai paprasta, į juos įsipina pavydas, kerštas, valdžios siekis, vaizduotė – pridaranti galybes bėdų.

Todėl kūrybiniuose darbuose pateikiamos figūros, moters ir vyro, kartais žmogaus – paukščio, kaip iliustracija iš tam tikrų gyvenimiškų santykių epizodo. Herojai vienas kitam patarnaujantys, nuolankūs, kartais vienas kitam prieštaraujantys ir tampantys priešais, bet tai tik trupas neišreiktų jausmų epizodas.

3.2 Emocijos, šiuolaikinės visuomenės išgyvenimų atspindys

Laiko tekmeje žmogaus dvasinis pasaulis kinta, įtaką daro visuomenė, vertybės, poreikiai. Vertybės nuvertėjo, įvykiai prarado vienareikšmiškumą. Postmodernizmo kultūroje nuolat stiprėja iliuzinio pasaulio ir netikrumo vaidmuo. Tokioje pasiklydusioje visuomenėje žmogui trūksta vidinės ramybės, pasitikėjimo, saugumo jausmo, o tai susikurti nėra taip lengva. Gyvenimą dar sunku įsivaizduoti be nesutarimų, prieštaravimų, skurdo, ligų, nuo kurių priklauso žmogaus gerovė.

Vis dažniau pastebime susirūpinusius, piktus ar liūdnius žmonių veidus, emocijas – tai šiuolaikinės visuomenės išgyvenimų atspindys. Emocijos kaip įvykiai ar išgyvenimai, nuotaikos yra laikinos, kintančios, tai priklauso nuo išorinės aplinkos poveikio, asmeninių išgyvenimų, tarpusavio

santykių, prisitaikymo ir sugebėjimo nuolankiai priimti gyvenimo pamokas. Kūrybinių darbų herojai taip pat kartais vaizduojami sumišę, iliustruodami šiuolaikinę pasimetusią visuomenę. Šios emocijos atspindi veido išraiškose, judesiuose, kartais veikėjai sukuria sumišusią, išsibarsčiusią aplinką, nesaugią, atstumiančią aplinką. Žmogų pirmyn varo noras gauti naudos iš visko, nebūtinai materialia forma. Išgyventa emocija taip gali teikti naudos. Šiandieniniame gyvenime kai viskas išbandyta ir patirta, kai užmarštin nukeliauja pirmų kartų jaudulys, telieka tenkintis kasdienybės maratonu. Emocijos tampa atbukusios, lieka džiaugsmas arba skausmas.

BENDRA KOLEKCIJOS APŽVALGA

Stebint bet kokį meno kūrinį, mano manymu, yra labai svarbi kūrinio interpretacija. Analizuojant kūrinį galima pabandyti įsijausti į autoriaus būseną, stengtis suprasti ką autorius norėjo juo perteikti. Kūrybinių darbų kolekcija eiliškumo neturi, todėl atsitiktine tvarka pateikiu kiekvieno kūrinio trumpą analizę.

„Naujos scenos ieškojimas“ [PRIEDAI pav. 33]

Personažai egzistuoja nuolat kintančioje erdvėje, keliauja iš vienos vietos į kitą sukurdami pasirodymą ar repetuodami naują dramą. Šiame paveiksle veikėjai vaizduojami einantys, vienas kitą nešantys. Atstumtieji neša, tempia jiems autoritetingus asmenis, atlieka tarną, vergo vaidmenį. Dešinėje einantis personažas nešasi vėliavą, taip pranešdamas aplinkiniams apie jų egzistavimą, judėjimą. Jiems stinga šviesos, džiaugsmo, tai permainų etapas, ieškojimas geresnės būties. Iš po širmos ironiškai stebi aplinką mistinis personažas paukštis – žmogus. Iliustruoja dabartinę aplinkos būseną, nuotaiką persipynusią neišmanymo, paklydimo, pašaipiai slepiasi po kvailio kauke. Nepasiektas šlovės tikslas personažus privertė ieškoti naujos erdvės, naujos pasirodymų scenos. Tam tikru pokyčiu metu, siekiu, charakterio keitimo, ne visuomet personažai išvengia nesutarimų ir santykių skirtumų. Dėl šios priežasties personažų draugystė atrodo išblėsusi, bet nenutraukta.

„Paklydėlių atvedimas į tiesą“ [PRIEDAI pav. 34]

Pasaulis vaizduojamas lyg apvirtęs aukštyn kojomis, vieni veikėjai krenta, kiti laikosi įsikibę kopėčių krašto, dar kiti stengiasi visomis jėgomis nepalikti savo įprastos gyvenamos vietos. Kūnas ir protas nepajėgus susitvarkyti su nauja aplinka, to padaryti neleidžia neišnaudotos gyvenimo galimybės, neatlikti darbai, nerealizuoti, mintyse besisukantys planai. Beprasmėms pramogoms išseikvojama visa energija. Paveiksle vaizduojama kritinė riba, „liepto galas“, kai personažai turi suvokti savo klaidas ir rasti teisingus sprendimus, keisti kasdienybę. Dažnai veikėjai – aktoriai, gali iliustruoti šiandieninės visuomenės žmogų.

„Pasileidėlių drama“ [PRIEDAI pav. 35]

Šiuolaikinėje visuomenėje meilė turi tris egzistavimo formas: yra dvasinė asmens meilė, kilnumo meilė ir meilė malonumams (materialiai gerovei). Dvasinė meilės pusė dažnai išmaniai naudojama moterų, siekiant sustiprinti savo valdžią. Dalykams kurie turi tik malonumo sąvoką, nejaučiama nei meilė, nei neapykanta, yra tik malonumo jautimas, mėgavimasis. Aistringoji meilė materijai, vysto gobšumą, dar kartais aistringoji meilė supainiojama su dvasine asmens meile. Paveiksle vaizduojamas chaosas, kuriame atkreipia dėmesį dviejų personažų bučiny. Veikėjai paklydę, savo jausmuose ir mintyse, vaidiną meilės sceną apimti aistros. Pats personažas šiose trijose vertybių pakopose, gali būti kartu ir meilės ir neapykantos objektu įkūnydamas paklydusį ir pasileidusį žmogaus egzistavimą.

Veikėjai egzistuoja kiekvienas sau, apimti egoizmo. Kiekvienas atlieka asmeniškai patogų dramos vaidmenį, vieni lieka stebėtojais, kiti šokiruoja ir tampa dėmesio centre, dar kiti išnaudojami.

„Dramos pradžia“ [PRIEDAI pav. 36]

Kai žmonės susiburia į didesnes grupes neišvengiama konkurencija, kiekvienas laiko save pranašesniu už kitą, randasi vidinės konflikto užuomazgos, kurios laikui bėgant pereina į žodinių konfliktą, vėliau gali pereiti net į veiksmus. Šiame kūrybiniame darbe veikėjai vaizduojami skirtingomis emocijomis. Vieni personažai yra aukštesniame emociniame lygmenyje, todėl užima viršutinę paveikslo dalį, kiti žemesniame lygmenyje, vaizduojama gulinti, atstumta figūra. Iškelta vėliava reiškia, tuoj įvyksiantį veiksmą arba atoveiksmį. Vėliavos centre kvailo kaukė su nepasitenkinimo išraiška kaip simbolis, tarp veikėjų sklindančios atmosferos. Arklio išraiška, jo įsikišimas į paveikslą nepilnu kūnu reiškia blogą nuojautą, tvyrančias slogias emocijas. Skirtingi emociniai nepasitenkinimai sukuria konflikto, dramos pradžios atmosferą spektaklyje ir realiame gyvenime.

„Išvykimas“ [PRIEDAI pav. 37]

Kartais bendradarbiaujant nuolat, susikuria santykiai, ryšiai iškeliantys tarpusavio santykius aukščiau už siekį gauti tiesioginės naudos. Šiame kūrybiniame darbe veikėjai bendru susitarimu, bando pakeisti egzistencinę vietą, vaidinimų aikštelę, su tikslu pakeisti ir emocijas į optimistines, linksmas, pakilias. Dešinėje vaizduojamas visų personažų vedlys. Jis patikimas, šiame etape jis atsakingas už visus jo gyvenimo pakeleivius. Karavanas pilnas keleivių, kitus neša arkliai, tolumoje šmėžuoja paukščio – žmogaus siluetas, dabar jis stebėtojas, nepašiepiantis ir nesityčiojantis, stebi veikėjų darnią kelionę. Veikėjai su savimi vežasi muzikinius instrumentus, juos panaudodami keliones metu, sukurdami keliaujantį vaidinimą, simbolizuojantį, kad bet kurie gyvenimo etapai gali atnešti netikėtų malonių akimirku.

„Pasileidėlių paklydimas“ [PRIEDAI pav. 38]

Veikėjai guli matydami pasaulį aukštyn kojomis, prispausti ir sugniuždyti pagrindinio personažo, jų laisvė suvaržyta virvėmis. Jie kenčia, vieni suvokia, kad kančioje glūdi galinga auklėjamoji jėga ir yra pasirengę iškęsti pažeminimus, nekeršyti, kiti šios situacijos visiškai nesuvokia, pasileidėliai tenkinasi kūniškais malonumais arba bijo pasipriešinti, dar kiti stengiasi išsikovoti priešininko supratimą ir palankumą su tikslu sukelti gėdos jausmą. Aktoriai pavaldūs ir paklusnūs įvairiose situacijose, darbams, sumanymams, pasirodymams, pamindami savo garbę ir orumą. Šiuo atveju jie marionetės, valdomos vieno įtakingo asmens. Šis įtakingas asmuo vaizduojamas paveikslo kairėje, iškelta viena koja, trypia gulinčias marionetes, norėdamas juos paveikti, pakreipti jų elgseną ir mastymą sau patogia linkme, tokių įtakingų asmenų neretai galime sutikti realiame gyvenime ir kūrybiniame procese – spektaklyje, trumpame aktoriniame pasirodyme, norint atskleisti šių dienų paklydimus ir vertybių nykimą. Šiame paveiksle taip pat galima pastebėti žmonių susvetimėjimą, vienas kito išnaudojimą. Pagrindinis paveikslo personažas vaizduojamas išsitaršiusiais plaukais, juose jau apsigyvenę paukščiai, akys pakvaišusios, skleidžia beprotybės užuominas, lyg pats būtų valdomas nematomų būtybių, ruošiasi tarti naują šokiruojantį užmanymą.

„Repeticija“ [PRIEDAI pav. 39]

Kai aktoriams – kūrybinių darbų veikėjams atsibosta tas pats besikartojantis monotoniškas scenarijus, atsiranda poreikis pasikeist kaukėmis ir vaidmenimis. Pridaryta daug klaidų, sugriauta meilė, pralaimėjimas, gėda, sielvartas, viso to bandoma atsikratyti ir įgyti naujų jėgų. Prasideda repeticija naujam pasirodymui, naujam gyvenimo etapui. Aplink pilna žmonių, kiekvienas gyvena skirtingomis emocijomis ir kiekvienas žmogus – „gyvenimo aktorius“ atsakingas už savo emocinę būseną. „Repeticija“ – naujoms, vieningoms, pakilioms būsenoms ir veiksams. Veikėjai persirenginėja, matuojasi kepures, iliustruojančias jų dabartinius išgyvenimus, kančias, priekyje nešama nuoga figūra, simbolizuoja jau atsikračiusią negatyvių emocijų, jausmų, pasiruošusi naujam gyvenimo etapui – „spektakliui“.

„Pertrauka, apsiplovimas“ [PRIEDAI pav. 40]

Poilsis: veikėjai užsiima sau malonia veikla, vieni maudosi, kiti repetuoja, žaidžia, jodinėja, personažai kaupia jėgas naujiems pasirodymams, gyvenimo iššūkiams, besimėgaudami šia laisva akimirka nevengia šokiruoti nuogumu, bjaurumu, nepatrauklumu. Dykinėjimas juda po visą erdvę. Figūra kairėje žaidžia su narveliu, narvelyje siūbuoja uždarytas žmogus - paukštis, kuris visuose kūrybiniuose darbuose stebi aplinką ir personažų kasdienius išgyvenimus. Dešinėje akrobatas, savo profesijos fanatikas, darbo metu ir laisvu laiku nepamiršta savo mylimos veiklos. Jaučiama melancholiška laimė, pasitenkinimas, geismas, visi stengiasi mėgautis malonumais, lyg daugiau tokia galimybė nebesapikartosi. Laikas bėga, visi įsitikinę, jog tai kas buvo iki šiol – niekas, o tai kas bus artimiausioje ateityje – viskas, todėl vienintelis bendras tikslas šioje ateityje savirealizacija, pilnatvės jausmas ir siekis atrasti dar ne vieną pasaulį.

„Pradžia - pabaigai“ [PRIEDAI pav. 41]

Kiekvienas veiksmas turi pabaigą, atoveiksmį, kiekvienas tikslas turi baigtį, kartais net nepasiektas tikslas būna paleistas. Viskas turi pradžią ir pabaigą, ir kiekviena pabaiga turi naują pradžią, taip ir šie kūrybinių darbų herojai iliustruoja šią mintį. Daug kas žmogaus gyvenime yra laikina: visa tai, kas yra susiję su prigimtiniu kūnu, tačiau žmoguje slypi ir tai, kas neišnyksta, jo slaptasis aš – siela. Šiame paveiksle veikėjai iliustruoja etapą, kelionės pradžią arba jos pabaigą. Galbūt vienam iš herojų tai pradžia, kitam visko pabaiga. Užnugaryje paliekami miesto pastatų siluetai. Vieni veikėjai įpareigoti rodyti kelią, suteikta atsakomybė kuo tobuliau pasiekti tikslą, kiti lieka tik padėjėjais, jiems lieka vykdyti nurodymus. Pagrindiniam šio paveikslo herojui skirtas

maloniausias vaidmuo: būti visų autoritetu, reikšti savo įgeidžius ir laukti kada jie bus įvykdyti. Įsitaisęs patogiai karutyje, iš galo jį stumia būrys marionečių, pasiryžusiu įvykdyti kiekvieną jo norą.

„Žaidimai“ [PRIEDAI pav. 42]

Žaidimais galime įvardinti meilės santykius, kurie kartais nėra pagrįsti pačiais tauriausiais jausmais. Keršto siekimas dažnai įvelia į keisčiausius psichologinius žaidimus. Herojai vaizduojami lyg žaistų kiekvienas savo susikurtą asmeninį žaidimą įpindami akrobatinius triukus, muzikos instrumentus. Veiksmas vyksta nuo pat pastatų stogų sukdamasis ratu pritraukdamas naujų veikėjų, naujų idėjų, žaidimų, linksmybių. Tačiau kaip ir gyvenime žmonės, taip ir kūrybiniai herojai neišvengia taisyklių ir apribojimų.

IŠVADOS

1. Menininko įkvėpimą sužadina konfliktas su aplinka ar pačiu savimi, taip pat susižavėjimas gamtos reiškiniais, gyvenimo pavyzdžiais arba žmogaus sektiniais ar ne visuomet dorybingais poelgiais. Žmogaus poelgius atskleidžiau kūrybinių darbų cikle, kuriame apstu gyvenimiškų epizodų, vaidybos, melo, dviveidiškumo, paklydimo.
2. Kaip kūrėja analizuodama savo vizualinius pojūčius, ieškau linijų, spalvinių, ritminių, specifinių meninės išraiškos priemonių, tikrovės iliuzijos perteikimo būdų. Nekėliau tikslo kopijuoti tikrovės, ją interpretuoti, siekiau įkūnyti reikšmingus, epizodus, reiškinius. Todėl baigiamųjų darbų kolekcijoje nėra griežtų ribų, žiūrovui palieku laisvę interpretacijai ir kiekviena interpretacija suvokta per kiekvieno individualų matymą, bus teisinga. Mene negali būti visiškai materialios formos. Kiekvieno žmogaus akys mato realų daiktą savaip, savitą vibraciją linija, spalva ar faktūromis suteikia dailininko ranka. Meno kūrinys – tai specifinis savęs ir pasaulio suvokimo instrumentas.
3. Išanalizavus paveikslus taikant interpretacijos metodą, buvo pastebėta, kad darbuose naudojami simboliai, ritmika, veikėjai suteikia paveikslams intriga, kuri neleidžia į šiuos kūrinius žvelgti paviršutiniškai, juose reikia ieškoti savęs, per savitą matymo prizmę ir savitą suvokimą.
4. Taikant teorinę analizę darbams pagrįsti, buvo ieškoma žymių autorių, kurie savo kūrinuose vaizdavo emocijas, išgyvenimus, pasaulio suvokimą, trumpus gyvenimiškus epizodus, sapnus ar susikurtą iliuzinį pasaulį. Buvo labiau įsigilinta į Francisko Gojos (F. Goya 1746-1828) kūrybą, kurio darbai kandūs, ironiški, mistiški. Lyginant F. Gojos bei „Aktorių klajonės“ darbus galima rasti panašumų, sarkazmą, ironiją, žmogaus beprasmybės, nepilnavertiškumo jausmą.
5. Manau, kad man pavyko įvykdyti sau išsikeltus uždavinius ir sukurti vientisą kolekciją. Produktivus dviejų pusmečių darbas leido sudalyvauti man svarbiose parodose, išbandyti savo jėgas, bet palyginti savo darbus su kolegomis, bei patyrusiais dailininkais.

BIBLIOGRAFIJA

1. GARBAČIAUSKAS, R; TAMAŠIŪNAS, T. Metodiniai patarimai, rengiantis dailės magistratūros baigiamuosius darbus. Šiaulių universiteto leidykla, 2006
2. UOGINTAS, A. Keistuolio fenomenas šiuolaikinėje visuomenėje. Šiaulių universiteto leidykla. 2009
3. 2.pav A. Brouwer [žiūrėta 2012-12-27]. Prieiga per internetą:
http://www.artcyclopedia.com/artists/brouwer_adriaen.html;
4. GOMBRICH, E. H. Meno istorija. Alma litera. Vilnius, 1997
5. 4 pav. H. Bocsh [žiūrėta 2013-01-03]
<http://worldartlife.com.ua/jheronimus-bosch.html>
6. KINČINAITIS, V. Interpretacijos, postmodernizmas, vizualinė kultūra, dailė. Šiauliai. 2001
7. ŠIUOLAIKINIAI LIETUVOS DAINININKAI. Mikalojus Povilas Vilutis. Artseria.
8. E. Juchnevičius [žiūrėta 2013-01-11]
<http://eduardasjuchnevicius.blogspot.com/>
9. GARŠAITĖ, R. Postmodernizmas. Akademija, 2009
10. M. P. Vilutis [žiūrėta 2013-01-11]
<http://mmcentras.lt/index.php?id=2&lang=en&Sid=75>

PRIEDAI

VAIZDINĖ MEDŽIAGA TEKSTINEI MEDŽIAGAI PAPILDYTI

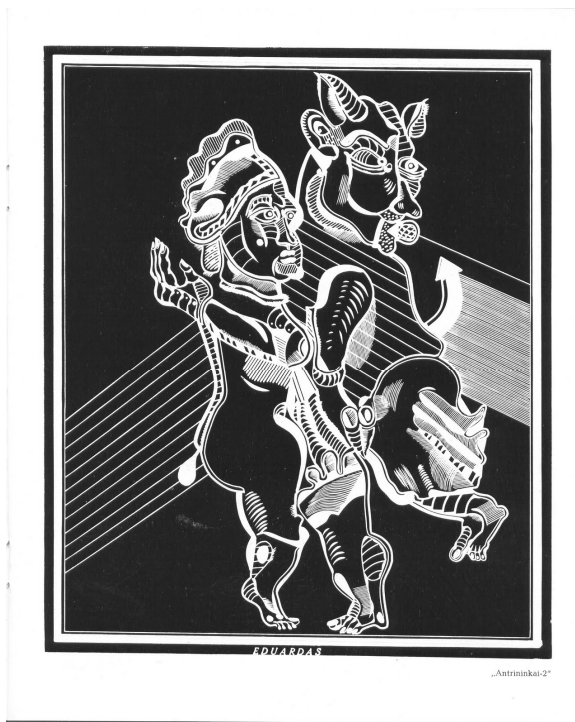
1 pav. M. P. Vilutis „Vidudienis“ 1999

2 pav. M. P. Vilutis „Sala“ 1992

3 pav. M. P. Vilutis „Sena tema“ 1980

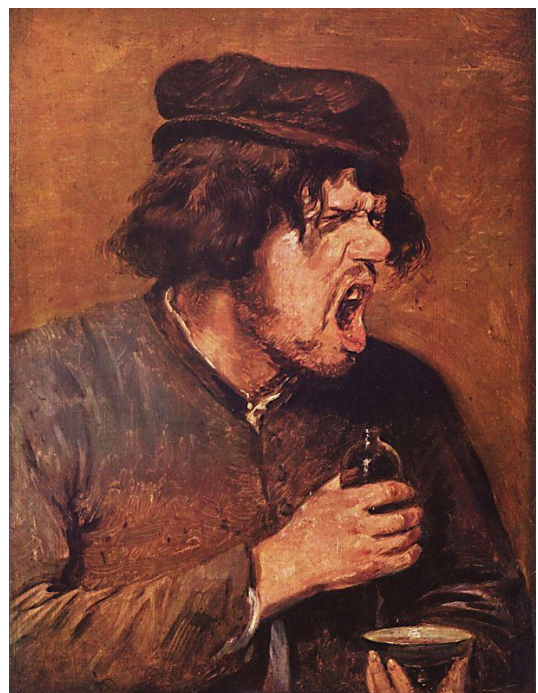
4 pav. E. Juchnevičius „Antrininkai“

5 pav. E. Juchnevičius „Brutalus švelnumas“

6 pav. J. Bocsh „Kvailių laivas“

7 pav. A. Brouwer tapybos darbas

Unas à otros
8 pav. F. Goya „Vienas kitą“

9 pav. J. Bocsh „Rojus ir pragaras“

10 pav. F. Goya „Trys džentelmenai ir šokėjos“

ESKIZAI, IDĖJOS PAIEŠKOS

11 pav. „Karnavalas“ 2011m

12 pav. „Karnavalas“ 2011m

13 pav. „Karnavalas“ 2011m

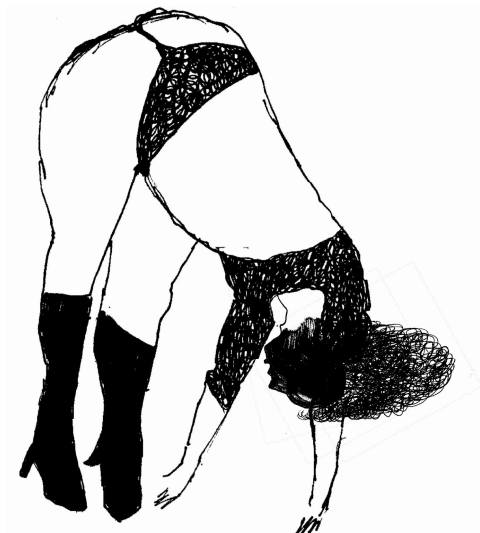

14 pav. „Karnavalas“ 2011m

KŪRYBINIO DARBO ETAPAI

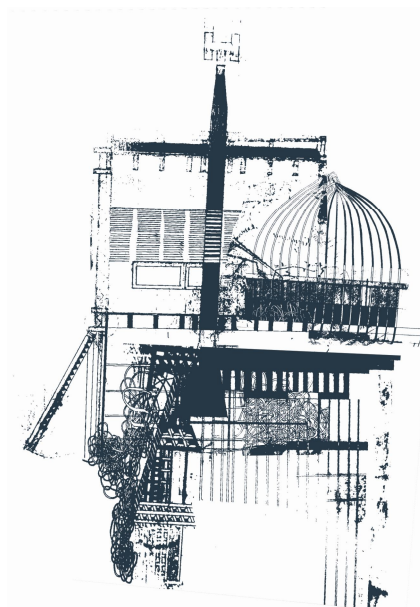
15 pav.

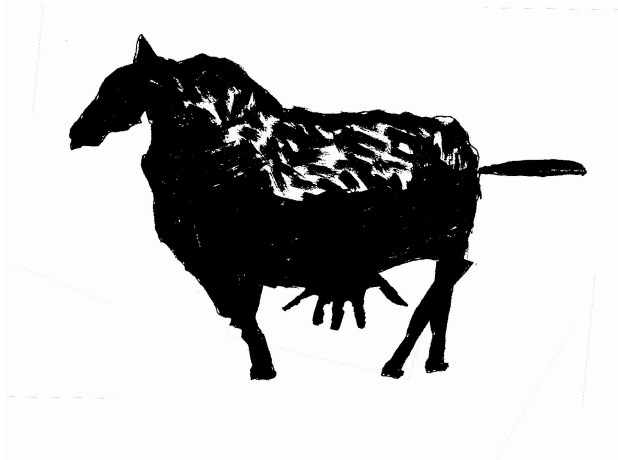
16 pav.

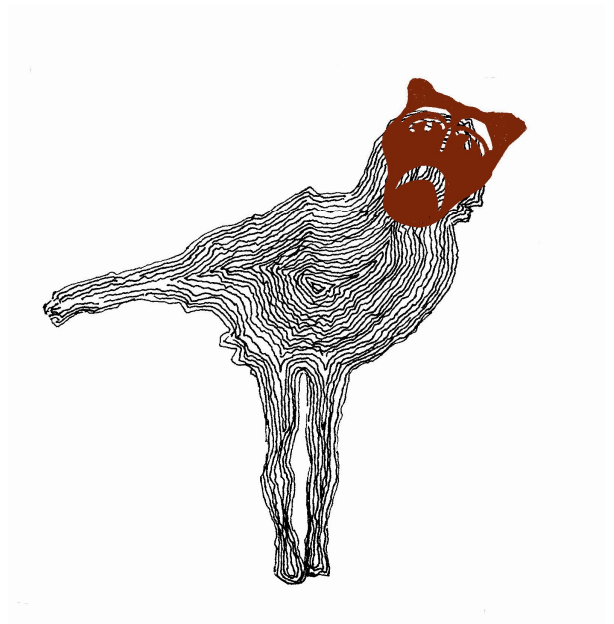
17 pav.

18 pav.

19 pav.

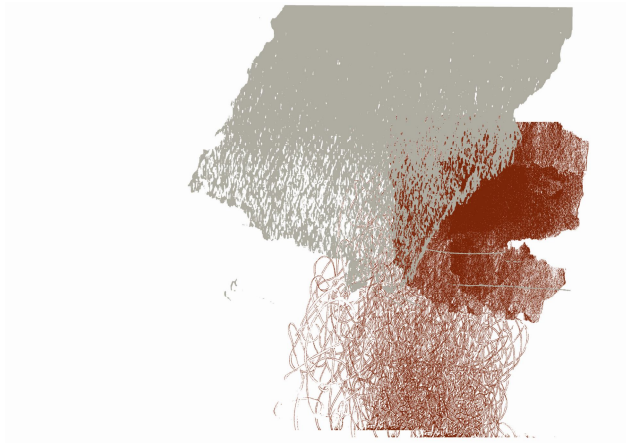
20 pav.

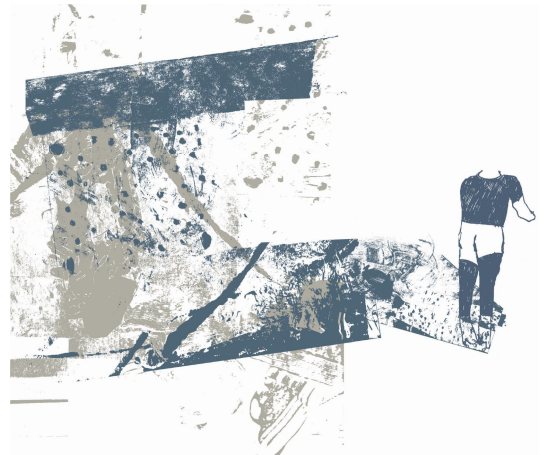
21 pav.

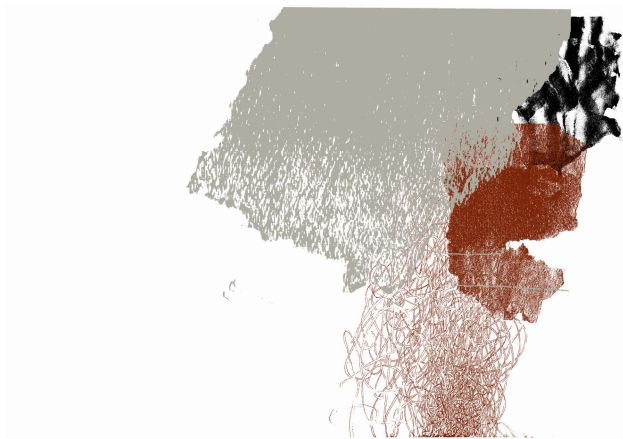
22 pav.

23 pav.

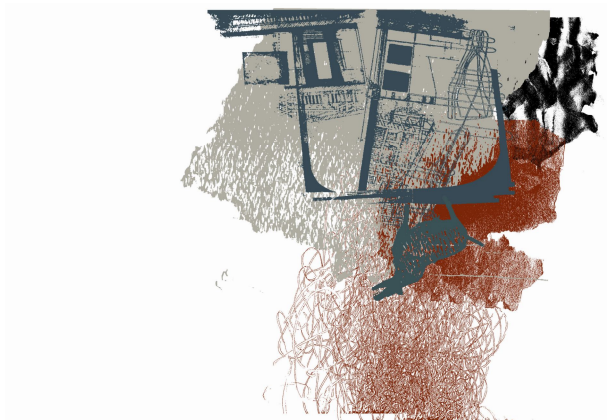
24 pav.

25 pav.

26 pav.

27 pav.

28 pav.

29 pav.

30 pav.

31 pav.

32 pav.

DARBŲ KOLEKCIJA „AKTORIŲ KLAJONĖS“

33 pav. „Naujos scenos ieškojimas“

34 pav. „Paklydėlių atvedimas į tiesą“

35 pav. „Pasileidėlių drama“

36 pav. „Dramos pradžia“

37 pav. „Išvykimas“

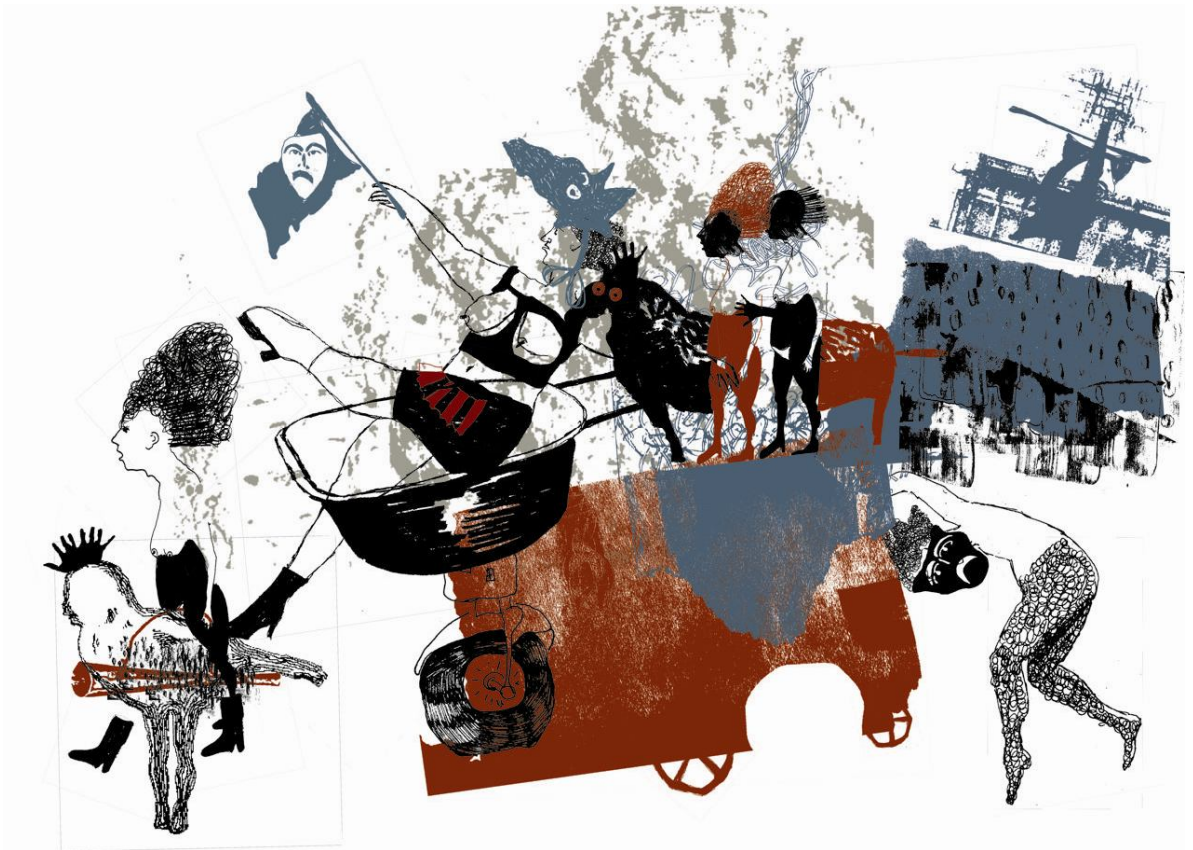
38 pav. „Pasileidėlių paklydimas“

39 pav. „Repeticija“

40 pav. „Pertrauka, apsplovimas“

41 pav. „Pradžia pabaigai“

42 pav. „Žaidimai“

43 pav. „Šventė“

44 pav. „Šokis“

CD